

ANALYSE EEN ANGSTIG, ONTEVREDEN EN DIEP VERDEELD AMERIKA GAAT DINSDAG TER STEMBUS

Obama is giftig

31 OKTOBER 2014 | Evita Neefs (<http://www.standaard.be/auteur/evita-neefs>)

Amerikanen trekken zich terug in ideologische getto's, waar ze nauwelijks nog worden geconfronteerd met afwijkende opinies. Dat kweekt angst en wantrouwen: de ander wordt 'een gevaar voor het land'. Vallen de Verenigde Staten uiteen zonder 'door de moeite van een burgeroorlog te gaan'?

Een allesoverheersend thema, een bekommernis die alle andere in de schaduw stelt, is er bij deze Congresverkiezingen niet. 'En dus gebruiken de Republikeinen angst om stemmen te winnen', zegt Bruce Stokes van *Pew Research Center*.

Angst voor het ebolavirus dat door terroristen het land wordt binnengesmokkeld, angst voor islamistisch extremisme, angst voor immigranten, angst voor alles en

vooral voor 'de andere'... Maar liefst 47 procent van de Amerikanen voelt zich vandaag onveiliger dan vlak na 9/11, ook al zijn er sindsdien geen grootschalige terreuraanslagen meer geweest op Amerikaans grondgebied.

Neen, het land blaakt dezer dagen niet van tevredenheid en optimisme. Slechts een vijfde van de Amerikanen vindt dat de economie het goed doet. En daar is reden toe: het aantal banen is weliswaar terug op het peil van voor het begin van de crisis in 2007, maar sindsdien is de bevolking aanzienlijk toegenomen, waardoor het aantal mensen-zonder-job toch hoog blijft.

Bovendien zijn de lonen van de gewone Amerikaan gestagneerd of zelfs gedaald. Het gemiddelde inkomen van mannen ligt vandaag reëel bijna een vijfde lager dan in 1970. 'Het leven is er dus niet beter op geworden', zegt Stokes, die onlangs in Brussel was op uitnodiging van het *German Marshall Fund*.

Die sombere gemoedsgesteltenis kleurt af op het imago van president Obama: nauwelijks 42 procent van de Amerikanen vindt Obama geschikt als president. Hij pakt ebola niet goed aan. Zijn buitenlands beleid is te zwak. Hij beschermt het land niet met krachtige hand... Senator John McCain, Obama's Republikeinse tegenstander bij de presidentsverkiezingen van 2008, drukt een wijd verspreid gevoel uit: 'Nobody is in control here', niemand heeft het roer stevig in handen.

Gebrek aan ruggengraat

Obama's schaduw hangt loodzwaar over de Congresverkiezingen. 'Zelf ben ik deze herfst niet verkiesbaar en Michelle is daar niet rouwig om', zei de president onlangs. 'Maar vergis u niet, mijn beleidsmaatregelen staan wel op het stembiljet. Elke beslissing die ik ooit genomen heb.'

De Republikeinen zijn het daar volmondig mee eens. Obama's woorden waren nog niet koud of ze figureerden al in verkiezingsspotjes. In overwegend Republikeinse staten worden de Democraten afgeschilderd als de lakeien van een boosaardig Witte Huis.

Ruim een derde van de kiezers – vooral Republikeinen – zegt met zijn stem 'een boodschap aan Obama' te willen sturen. Ongewoon is dat niet. In 2006, halfweg de tweede ambtstermijn van George Bush, gingen de Congresverkiezingen in hoofde van de Democraten ook over de onpopulaire president.

Maar de Democratische kandidaten die moeten vechten voor hun zetel, achten het wel raadzaam de president te vermijden. Ze nodigen hem niet uit op hun

verkiezingsmeetings, hij hoeft geen steunbetuigingen te sturen. Voor hen is Obama giftig. ‘De kiezers in deze staten stemden tegen het beleid van de president’, zei Joe Manchin, een Democratische senator uit het conservatieve West-Virginia. ‘Ik denk dus niet dat de president hier iets kan komen doen.’

Zo’n houding maakt Ethel Morgan Smith, ook uit West-Virginia, woedend. De Afro-Amerikaanse schrijfster verwijt haar partijgenoten een ‘gebrek aan ruggengraat’ als het erop aankomt de president te verdedigen. ‘Zijn ziektekostenverzekering is fantastisch, een echt succes. De Republikeinse president Teddy Roosevelt pleitte er honderd jaar geleden al voor. Waarom steunen de Democraten deze hervorming niet met meer vuur?’

De hervorming van de gezondheidszorg mag dan ‘Obama’s grootste verwezenlijking’ zijn, ze wordt niet gesmaakt door het publiek: 52 procent keurt ze af, 44 procent vindt het een verbetering. De partijkloof tussen voor- en tegenstanders is gigantisch: 73 procent van de Republikeinen noemt het effect van de wet ‘hoofdzakelijk negatief’, tegenover 22 procent van de Democraten.

Eenzelfde kloof gaapt over elk thema, gaande van vrees voor het milieu (verschil van 33 procentpunt) over woede om de groeiende economische ongelijkheid (28 punt) tot zorg om het begrotingstekort (29 punt).

De bekommernissen van de Democratische militanten beroeren de Republikeinse aanhangers nauwelijks en omgekeerd. Maar over het algemeen scoren de hoofdthema’s van de Democraten, zoals milieu en economische ongelijkheid, vrij laag bij de minder politiek actieve Amerikanen.

Gevaar voor het land

Stokes stelt vast dat de breuklijn die door het land loopt nog scherper is dan deze die politiek Washington doorklieft. En dat wil wat zeggen, want de federale regering is zo goed als verlamd door het complete gebrek aan compromisbereidheid. ‘Het gaat niet goed met de VS’, oordeelt politoloog Paul Sracic van *Youngstown State University* in Ohio, ‘en de problemen gaan dieper dan de economie of het buitenlands beleid. Ons politiek systeem draait vierkant.’

Obama maakte zich in de campagne van 2008 sterk dat hij ‘Rood (Republikeins) en Blauw (Democratisch) Amerika zou herenigen’. Volgens Sracic heeft hij het echter alleen maar erger gemaakt.

De kloof is sinds 1994 – het jaar waarin Newt Gingrich de Republikeinen naar rechts

rukte met zijn *Contract with America* – onafgebroken verbreed en bitsiger geworden. Zo noemt een kwart van de Democraten de Republikeinen een ‘gevaar voor het welzijn van het land’. En omgekeerd.

In zo’n klimaat hebben politici niets te winnen bij compromissen. ‘Hun kiezers willen hen zuiver in de leer’, aldus Stokes.

‘Partij-aanhangigheid is heel erg persoonlijk’, merkt Stokes. Het gaat zelfs zo ver dat de helft van de Republikeinen en een derde van de Democraten het zou betreuren als hun kind een partner met een andere partijkaart huwt. Vijftig jaar geleden dacht nauwelijks vijf procent er zo over. ‘Een derde van de Amerikanen noemt zich weliswaar partijloos’, zegt Stokes, ‘maar als het over sociale waarden gaat, is er geen midden.’

Amerikanen leven in toenemende mate in ideologische getto’s. Niet alleen leven rijken en armen, hoog- en laagopgeleiden, blanken en zwarten in gescheiden wijken, Amerikanen groeperen zich ook in waardegemeenschappen. Meer zelfs: marketeers ontdekten grote verschillen in de smaak van links en rechts, of het nu over voeding, winkelen of ontspanning gaat (*DS 30 oktober*).

Vitriool

Het gevolg van deze toenemende geografische homogeniteit is dat Amerikanen nauwelijks nog contact hebben met landgenoten van een andere gezindte. Voeg daarbij dat progressieven en conservatieven elk hun informatiebronnen hebben, en het resultaat is dat ze zelden of nooit een andere klok horen.

Schrijfster Ethel Smith acht de conservatieve zender Fox News voor een groot deel verantwoordelijk voor de afkeer van Obama – waarbij volgens haar meer dan een tikkeltje racisme komt kijken. Door de isolatie en het gebrek aan contact met andersdenkenden, wordt ‘de andere’ een bedreiging.

Mary Dulle, een gepensioneerd public-relationsagente, is verbijsterd over het vitriool op de sociale media en de blogs. Als liberal in het diep-rode Fort Worth, Texas, ziet en voelt ze de polarisering heel scherp aan. ‘Ik ben nog niet in aanvaring gekomen met vrienden en burens’, zegt Dulle, ‘maar dat is gewoonweg omdat ik mijn mening voor mezelf houdt. Ik vermijd politieke discussies met mijn vrienden. Soms noemen ze me daarom wel een schijterd, maar dat laat ik gewoon van me afglijden.’

‘Zo’n kloof is moeilijk te overbruggen’, besluit Stokes. En ze heeft, volgens sommigen, wel gevaarlijke gevolgen voor de gezondheid van de Amerikaanse democratie en de

eenheid van het land. Op geen enkel moment sinds het midden van de negentiende eeuw waren de VS zo tot op het bot verdeeld. En dat eindigde in een oorlog tussen Noord en Zuid.

‘Vandaag valt Amerika uiteen zonder door de moeite van een burgeroorlog te gaan’, stelt Robert Reich, Bill Clintons minister van Arbeid, in *Congressional Quarterly*.

Mary Dulle ziet het niet zo zwart in. ‘De slinger zal op een bepaald moment wel weer naar het midden bewegen of op zijn minst naar een meer gematigde positie. Dat hoop ik tenminste uit de grond van mijn hart.’

EVITA NEEFS

Evita Neefs is redactrice buitenland bij De Standaard.

Democratische kandidaten die moeten vechten voor hun zetel, achten het raadzaam president Obama niet uit te nodigen op hun verkiezingsmeetings

De helft van de Republikeinen en een derde van de Democraten zou het betreuren als hun kind een partner met een andere partijkaart huwt

Angst voor het ebolavirus, angst voor islamistisch extremisme, angst voor immigranten....: liefst 47 procent van de Amerikanen voelt zich vandaag onveiliger dan vlak na 9/11. Foto: de wijk 'Little Ethiopia' in Los Angeles. © Lucy Nicholson

In overwegend Republikeinse staten worden de Democratische kandidaten in verkiezingsspotjes afgeschilderd als de lakeien van een boosaardig Witte Huis, met een zwakke president

